

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **Občanské sdružení Záchrana krajiny**, se sídlem U Zeleného ptáka 12, Praha 4, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2, Praha 1, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2011, č. j. 11 A 117/2010 - 103,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2011, č. j. 11 A 117/2010 - 103, **se zrušuje** a věc **se** tomuto soudu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 3. 3. 2010, č. j. S-MHMP 761464/2009/OST, bylo rozhodnutí Úřadu městské části Praha 10 (dále též „správní orgán prvního stupně“) ze dne 17. 7. 2009, č. j. P10-057939/2009, sp. zn. OST 015022/2009/Hask, změněno tak, že podmínky pro umístění stavby č. 15 a č. 18 byly vypuštěny, podmínka č. 16 byla doplněna textem „dle čl. 4.4 ČSN 730601“. Ve zbytku bylo rozhodnutí potvrzeno. Společné odvolání L. Š., J. Š., V. Š. a J. Š. bylo zamítnuto pro opožděnost. Rozhodnutím správního orgánu prvního stupně jako územním rozhodnutím byla umístěna stavba nazvaná „Bytový dům“ při ulici Na Výsluní, Praha 10, na pozemcích parcelní číslo 2060, 2061, 2062, 4456 a 2208/12, vše v katastrálním území Strašnice. Rozhodnutím správního orgánu prvního stupně byly současně stanoveny podmínky pro umístění stavby, přičemž podle podmínky č. 15 bude na hranici pozemků parcelní číslo 2062 a 2068 nově provedeno oplocení s neprůhlednými výplněmi. Podle podmínky č. 18 bude součástí dokumentace ke stavebnímu řízení odborem životního prostředí městské části odsouhlasen projekt sadových úprav ve formě osazovacího plánu. Podle podmínky č. 16 bude součástí

dokumentace ke stavebnímu řízení návrh ochrany stavby proti pronikání radonu z podloží.

Proti rozhodnutí žalovaného se žalobce bránil žalobou ze dne 10. 5. 2010, ve které navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Současně požádal o přiznání odkladného účinku žaloby a o osvobození od soudních poplatků. Žádost o osvobození od soudních poplatků odůvodnil nedostatkem finančních prostředků na zaplacení soudního poplatku v soudním řízení.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 7. 10. 2010, č. j. 11 A 117/2010 – 67, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků a záloh pro řízení o žalobě.

Usnesení Městského soudu v Praze o nepřiznání osvobození od soudních poplatků a záloh pro řízení o žalobě napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížností ze dne 16. 11. 2010, ve které navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil pro nepřezkoumatelnost a rozporuplnost odůvodnění, jakož i pro rozpor s judikaturou Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu a věc vrátil k dalšímu řízení. Městský soud se podle jeho názoru vůbec nezabýval prokázáním splnění předpokladů pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků a rozhodl, aniž by dal stěžovateli možnost vyjádřit se ke svým majetkovým poměrům. Nezabýval se konkrétní majetkovou situací stěžovatele, čímž nedostál požadavkům usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74. S poukazem na tento judikát zdůraznil, že u něj není naplněn požadavek dlouhodobého setrvávání bez dostatečných finančních prostředků, neboť v řadě jiných soudních řízení stěžovatel požadovaný poplatek řádně uhradil, hradí též náklady na provoz sdružení (tisk, poštovné, cestovné), jeho momentální tíživá finanční situace mu však úhradu poplatku neumožňuje. Mimoto je podle jeho názoru třeba akcentovat veřejný zájem na přezkumu žalobou napadeného správního rozhodnutí, neboť se jedná o životnímu prostředí škodlivou betonovou stavbu.

Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 28. 2. 2011, č. j. 4 As 3/2011 – 85, kasační stížnost zamítl a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Při posouzení věci vycházel ze závěrů usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, publikovaného pod č. 2099/2010 Sb. NSS, kterým byl modifikován a významně upřesněn výklad ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. Rozšířený senát zde judikoval, že *při posuzování podmínek pro osvobození od soudních poplatků soud podle § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. zkoumá, zda právnická osoba má dostatečné prostředky. Pokud právnická osoba vědomě uspořádá svoji činnost tak, aby dlouhodobě setrvávala bez dostatečných finančních prostředků, ačkoliv jejich vynakládání v souvislosti s vykonávanou činností je obvyklé a nezbytné, nelze takovou právnickou osobu zpravidla osvobodit od soudního poplatku ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.*

Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že žalobce, který v předmětné věci žádá o osvobození od soudních poplatků, je občanským sdružením, přičemž mezi základní cíle tohoto sdružení patří podle čl. 3 písm. h) stanov *účast ve správních i jiných řízeních a rozhodovacích procesech, v nichž mohou být dotčeny ochrana životního prostředí, přírody,*

krajiny, veřejného zdraví a památek. Mezi formy jeho činnosti pak podle čl. 4 písm. a) stanov náleží *zejména účast ve správních i jiných řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany životního prostředí, přírody a krajiny, veřejného zdraví nebo kulturních památek.* Mezi obvyklé formy činnosti stěžovatele tedy náleží též účast ve správních a soudních řízeních, týkajících se jím prosazovaných zájmů a cílů, což je zjevné jak z vyjádření stěžovatele v tomto řízení, tak i z rozhodovací činnosti soudů, když stěžovatel pravidelně vystupuje jako účastník soudních řízení. Poplatky spojené s účastí na soudních řízeních proto představují obvyklé náklady spojené s aktivitami stěžovatele.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatel dlouhodobě realizuje jeden ze základních cílů, pro který byl založen a který je předmětem jeho činnosti, aniž by ovšem byl schopen takové fungování zabezpečit ze zdrojů, které má k dispozici. O tom svědčí mimo výše uvedené též jeho tvrzení v kasační stížnosti, že se potýká s výraznými finančními problémy, protože je schopen získat pouze omezené zdroje cestou dobrovolných členských darů, přičemž soudní poplatky z těchto zdrojů obvykle financovat nelze. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatel se vědomě snaží tento typ obvyklých nákladů na svoji činnost eliminovat tak, že vzhledem ke svým poměrům očekává, že bude od soudních poplatků systematicky osvobozován. Model jeho fungování je záměrně založen na tom, že určitý typ obvyklých nákladů na svoji činnost, s jejichž vynakládáním vzhledem k povaze této činnosti musí počítat, eliminuje tím, že své aktivity a jejich financování nastaví tak, aby delší dobu setrvával ve stavu bez dostatečných prostředků. Spoléhá se na to, že vzhledem k nedostatku majetku bude od soudních poplatků pravidelně osvobozován. To je ovšem v rozporu s koncepcí § 36 odst. 3 s. ř. s., jak byla tato vymezena v citovaném usnesení rozšířeného senátu. Nelze pak než uvést, že v předmětné věci nejsou pro popsaný model fungování, který je stěžovatelem rovněž otevřeně deklarován, dány zvláštní legitimní důvody, a je proto nutné jej považovat za zneužití práva daného ustanovením § 36 odst. 3 s. ř. s. a dobrodiní plynoucí z osvobození od soudních poplatků stěžovateli odepřít, ačkoliv stěžovatel prokázal, že nemá dostatek finančních prostředků.

Následně Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 4. 2011, č. j. 11 A 117/2010 – 101, žalobce vyzval, aby v kolcích na připojeném tiskopise do 10 dnů od doručení tohoto usnesení zaplatil soudní poplatek za žalobu ve výši 2000 Kč.

Protože ve stanovené lhůtě a ostatně ani později nedošla na účet soudu požadovaná platba, usnesením ze dne 1. 6. 2011, č. j. 11 A 117/2010 – 103, Městský soud v Praze řízení zastavil a rozhodl dále, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění konstatoval, že v posuzované věci byl soudní poplatek splatný podáním žaloby, tj. dnem 18. 5. 2010, přičemž se nejedná o řízení, které by bylo podle § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích od poplatkové povinnosti osvobozeno a stejně tak nejde o situaci, kdy by žalobce byl od placení soudního poplatku osvobozen ze zákona. Městský soud uzavřel, že soudní poplatek nebyl zaplacen ani ve lhůtě stanovené soudem a proto řízení zastavil podle § 47 písm. c) s. ř. s.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost, v níž namítal nesprávnost závěru městského soudu, že nezaplatil soudní poplatek a nesplnil svou poplatkovou povinnost, neboť soudní poplatek řádně zaplatil a pouze pochybením

dobrovolníka doručujícího podání byla písemnost (se zaplaceným soudním poplatkem v kolcích) doručena dne 9. 5. 2011 na podatelnu Obvodního soudu pro Prahu 10, nikoliv na podatelnu Městského soudu v Praze.

Stěžovatel vyjádřil přesvědčení, že poplatkovou povinnost splnil, a to předtím, než usnesení městského soudu o zastavení řízení nabylo právní moci. Navrhl, aby městský soud postupoval podle § 9 odst. 7 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále jen „zákon o soudních poplatcích"), podle kterého usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku zruší soud, který usnesení vydal, je-li poplatek zaplacen ve věcech správního soudnictví dříve, než usnesení nabylo právní moci a konstatoval, že pokud městský soud zruší zastavení řízení, na kasační stížnosti netrvá. Stěžovatel dále namítal, že soudy svou nepružnou komunikací zasáhly do práva stěžovatele na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Podle stěžovatele se jedná o situaci, kdy účastník řízení soudní poplatek ve skutečnosti zaplatil, avšak soud tuto skutečnost nepostřehl, či řádně nezohlednil. Povinnost Obvodního soudu pro Prahu 10 - podle jeho názoru - bylo neprodleně podání doručit Městského soudu v Praze.

Stěžovatel požádal o osvobození od soudního poplatku v řízení o kasační stížnosti a s ohledem na výše uvedené navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelem v kasační stížnosti uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v ustanovení § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatel své námitky uvedené v kasační stížnosti nepodřadil pod některý z důvodů kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 s. ř. s. Z obsahu kasační stížnosti však je zřejmé, že se domáhá důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., podle kterého lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.

V této souvislosti Nejvyšší správní soud poukazuje na rozsudek zdejšího soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 – 98, publikovaný pod č. 625/2005 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, podle kterého, *„je-li kasační stížností napadeno usnesení o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu.*" V dalším rozsudku ze dne 5. 1. 2006, č. j. 2 As 45/2005 - 65, který je taktéž dostupný na www.nssoud.cz, Nejvyšší správní soud dovodil, že *„odmítl-li krajský soud žalobu jako neprojednatelnou [...] a nezabýval se jí věcně, přezkoumává Nejvyšší správní soud v kasačním řízení jen to, zda krajský soud správně posoudil nesplnění procesních podmínek; věcný obsah žaloby přezkoumávat nemůže.*" Nejvyšší správní soud tedy mohl v tomto řízení

posoudit pouze splnění zákonných podmínek pro zastavení řízení Městským soudem v Praze.

Nejvyšší správní soud dále shledal, že kasační stížnost stěžovatele je přípustná a projednatelná i přesto, že stěžovatelem nebyl zaplacen soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti. K otázce zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost směřující proti usnesení krajského soudu o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku se Nejvyšší správní soud vyjádřil již v rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, v němž uvedl, že v *řízení o kasační stížnosti, jehož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení řízení, které bylo důsledkem nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost, by opětovné trvání jak na podmínce uhrazení poplatku pro toto řízení, tak i na podmínce povinného zastoupení ve svém důsledku znamenalo jen další řetězení téhož problému, což by popíralo smysl samotného řízení, a zároveň by nesvědčilo ani zásadě hospodárnosti a rychlosti řízení, která se obecně uplatňuje ve vztahu k výkonu celé veřejné správy,* či v rozsudku ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 – 77, podle kterého, *v řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského, resp. krajského soudu, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému a ve svém důsledku by popíralo smysl samotného řízení*. Tato okolnost proto sama o sobě nemůže bránit projednání věci a vydání meritorního rozhodnutí.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že v posuzované věci se jedná především o posouzení otázky, zda stěžovatel svou poplatkovou povinnost splnil, a to předtím, než usnesení městského soudu o zastavení řízení nabylo právní moci.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že kasační stížností napadené usnesení Městského soudu v Praze bylo doručeno stěžovateli dne 21. 6. 2011 a žalovanému dne 30. 6. 2011. Toto usnesení proto nabylo právní moci dne 30. 6. 2011 a také městský soud ostatně tento den nabytí právní moci na předmětném usnesení vyznačil. Dne 29. 6. 2011 přitom byl Městskému soudu doručen přípis Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. 6 C 337/2009, jehož přílohu tvořil přípis stěžovatele (adresovaný Městskému soudu v Praze, Hybernská 18, 111 21 Praha 1, ve věci sp. zn. 11 A 117/2010), v němž stěžovatel uvedl, že vyhovuje výzvě obsažené v usnesení ze dne 13. 4. 2011, č. j. 11 A 117/2010 – 101, a zaslal soudu v kolkových známkách určený soudní poplatek ve výši 2000 Kč. Uvedený přípis stěžovatele byl však pochybením na straně stěžovatele doručen dne 9. 5. 2011 nikoli Městskému soudu v Praze, ale Obvodnímu soudu pro Prahu 10.

Jak vyplývá z výše uvedeného, městský soud se o skutečnosti, že stěžovatel soudní poplatek zaplatil, dozvěděl až dne 29. 6. 2011 z přípisu Obvodního soudu pro Prahu 10. V posuzované věci tak došlo k tomu, že městský soud měl dne 29. 6. 2011, tedy před právní mocí usnesení tohoto soudu ze dne 1. 6. 2011, č. j. 11 A 117/2010 – 103, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (toto usnesení nabylo právní moci dne 30. 6. 2011) prokázáno, že žalobce soudní poplatek za řízení o žalobě zaplatil.

S ohledem na výše uvedené má Nejvyšší správní soud za to, že je třeba přisvědčit tvrzení stěžovatele, že soudní poplatek řádně zaplatil a pouze pochybením dobrovolníka doručujícího podání byla písemnost (se zaplaceným soudním poplatkem v kolcích) doručena na podatelnu Obvodního soudu pro Prahu 10.

Zákon o soudních poplatcích umožňuje předejít následkům nezaplacení soudního poplatku tím, že dává navrhovateli možnost zaplatit poplatek až na základě výzvy soudu ve lhůtě soudem stanovené podle ustanovení § 9 odst. 1 a 2 zákona o soudních poplatcích, případně zaplatit jej ještě předtím, než usnesení o zastavení řízení nabude právní moci - viz ustanovení § 9 odst. 7 téhož zákona, ve kterém zákon o soudních poplatcích stanoví, že: *„usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku zruší soud, který usnesení vydal, je-li poplatek zaplacen ve věcech správního soudnictví dříve, než usnesení nabylo právní moci, a v ostatních věcech nejpozději do konce lhůty k odvolání proti tomuto usnesení. Nabude-li usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku právní moci, zaniká poplatková povinnost".*

Jak vyplývá z výše uvedeného, stěžovatel na výzvu městského soudu k zaplacení soudního poplatku obsaženou v usnesení ze dne 13. 4. 2011 reagoval a soudní poplatek zaplatil. Stalo se tak přitom ještě předtím, než kasační stížností napadené usnesení městského soudu o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku nabylo právní moci, neboť pochybení stěžovatele spočívající v zaplacení soudního poplatku u nepříslušného soudu stihl tento soud napravit ještě před uplynutím zákonem vymezené lhůty.

Za této situace má Nejvyšší správní soud stejně jako stěžovatel za to, že městský soud měl postupovat dle § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích a zrušit své usnesení ze dne 1. 6. 2011, č. j. 11 A 117/2010 – 103, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, neboť soudní poplatek byl žalobcem zaplacen předtím, než toto usnesení městského soudu nabylo právní moci.

Městský soud však takto nepostupoval a předložil věc Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto ze shora uvedených důvodů sám zrušil kasační stížností napadené usnesení městského soudu ze dne 1. 6. 2011, č. j. 11 A 117/2010 – 103.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že zákon o soudních poplatcích sice v § 9 odst. 7 sice stanoví, že *usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku zruší soud, který usnesení vydal*, avšak toto ustanovení je v případech, kdy se jedná o usnesení krajských soudů, třeba vykládat tak, že i Nejvyšší správní soud má pravomoc rušit nezákonné usnesení krajských soud o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. K tomuto závěru již Nejvyšší správní soud dospěl dříve ve své judikatuře a v posuzované věci neshledal žádný důvod se od něj odchýlit.

Poukázat lze např. na rozsudek ze dne 22. 10. 2008, č. j. 1 As 31/2008 - 126, v němž Nejvyšší správní soud v bodech 33, 34 a 35 rozsudku mimo jiné vyslovil, že *„zvážil, zda má vůbec pravomoc usnesení krajského soudu za dané situace zrušit, neboť § 9 odst. 7 věta prvá zákona o soudních poplatcích hovoří o tom, že usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku zruší soud, který usnesení vydal. Kladnou odpověď na tuto otázku pravomoci lze podložit jednak konstantní judikaturou zdejšího soudu, jednak též ústavně konformním výkladem cit. § 9 odst. 7 věty prvé.*

Nejvyšší správní soud ve své ustálené judikatuře usnesení krajských soudů, kterými bylo zastaveno řízení pro nezaplacení soudních poplatků, za podmínek § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích ruší, pokud své rozhodnutí v souladu se zákonem nezrušil již sám krajský soud. Takto to učinil např. nedávnými rozsudky ze dne 17. 7. 2008, č. j. 9 Afs 53/2008 - 37 a č. j. 9 Afs 54/2008 - 37, které v obou případech odůvodnil tak, že „[p]okud by v posuzovaném případě Nejvyšší správní soud ponechal v platnosti přezkoumávané usnesení krajského soudu o zastavení řízení, dopustil by se v intencích shora nastíněných ústavněprávních hledisek chybné interpretace dotčeného ustanovení zákona o soudních poplatcích" (NSS zde odkazuje na judikaturu Ústavního soudu zakazující přepjatý formalismus). Stejným způsobem rozhodl zdejší soud rozsudky č. j. 5 Afs 112/2006 - 41 ze dne 29. 3. 2007 a č. j. 5 Afs 70/2006 - 70 ze dne 30. 11. 2006 (zde se v obou případech odvolal na zásadu procesní ekonomie) nebo č. j. 8 Afs 102/2006 - 43 ze dne 9. 10. 2007 (zde svůj postup nijak blíže neodůvodnil). Nejvyšší správní soud nemá důvodu se od své ustálené judikatury jakkoliv odchýlit. Jak již uvedl v cit. rozsudcích č. j. 9 Afs 53/2008 - 37 a č. j. 9 Afs 54/2008 - 37, doslovný výklad § 9 odst. 7 zákona o soudních poplatcích by byl ústavně nepřijatelným výkladem, který judikatura Ústavního soudu odsuzuje jako přepjatý formalismus.

Ustanovení § 9 odst. 7 věta prvá zákona o soudních poplatcích, podle níž usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku zruší soud, který usnesení vydal, musí být proto vykládáno extenzivně, a to tak, že pokud takové usnesení krajský soud v rozporu se zákonem nezruší, zruší takové usnesení krajského soudu na základě podané kasační stížnosti Nejvyšší správní soud."

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; v něm bude městský soud vázán právním názorem vysloveným v rozsudku zdejšího soudu (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí Městský soud v Praze rozhodne rovněž o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. října 2011

JUDr. Dagmar
Nygrínová
předsedkyně senátu